

KANTSLERI KÄSKKIRI

4.03.2021 nr 1.1-3/21/39

Laagri Kooli järelevalve õiendi kinnitamine

Erakooliseaduse § 1 lõike 2² ning põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 87 lõike 1 alusel:

1. Kinnitan Laagri Kooli järelevalve õiendi (lisatud).
2. Kooli pidajal Laagri Haridus- ja Spordikeskus OÜ-l esitada õiendis tehtud ettekirjutuste täitmise kohta Haridus- ja Teadusministeeriumile kirjalik aruanne ettekirjutuste täitmist tõendavate dokumentidega viie tööpäeva jooksul peale ettekirjutuse täitmise tähtaega.
3. Käskkirja on võimalik vaidlustada 30 päeva jooksul teatavaks tegemisest, esitades kaebuse Tartu Halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

(allkirjastatud digitaalselt)

Mart Laidmets
kantsler

ÕIEND JÄRELEVALVE KOHTA LAAGRI KOOLIS

I. SISSEJUHATUS

- 1.1. Laagri Kool (edaspidi *kool*) on OÜ Laagri Haridus- ja Spordikeskuse (edaspidi *pidaja*) hallatav õppeasutus aadressil Veskitammi tänav 22, Laagri alevik, Saue vald, 76401 Harjumaa.
- 1.2. Tegemist on eraüldhariduskooliga, mis korraldab õpet I–III kooliastmes ja mille üheks osanikuks on kohaliku omavalitsuse üksus. Erakooliseaduses (edaspidi *EraKS*) sätestatust tulenevalt kohaldatakse kooli tegevuse suhtes põhikooli- ja gümnaasiumiseadust (edaspidi *PGS*).¹
- 1.3. Järelevalvet teostati Haridus- ja Teadusministeeriumi välishindamisosakonna juhataja 15.01.2021 korralduse nr 9.5-2.2/20-21/15/1 „Järelevalve teostamine Laagri Koolis“ alusel. Järelevalve algatamine oli ajendatud Laagri Kooli eriklassides õppivate õpilaste vanemate korduvatest pöördumistest haridusliku erivajadusega (edaspidi *HEV*) õpilaste õppe- ja kasvatustegevuse teemal.
- 1.4. Järelevalvet kooli ja pidaja tegevuse õiguspärasuse üle HEV-õpilaste õpetamise ja toetamise valdkonnas teostasid Haridus- ja Teadusministeeriumi välishindamisosakonna peaekspertid Agnes Pihlak ja Kaidi Maask. Järelevalvesse olid kaasatud Haridus- ja Teadusministeeriumi väliselt eripedagoogilise ettevalmistusega eksperdid Meelika Maila ja Reet Lill.
- 1.5. Järelevalve algas 25.01.2021.
- 1.6. Järelevalves vesteldi kooli pidaja, juhtkonna, õpetajate esindajatega, tugispetsialistidega, haridusliku erivajadusega õpilase õppe koordineerija (edaspidi *HEVKO*) ja vanematega. Tutvuti kooli dokumentatsiooni ja õppekeskkonnaga, külastati õppetunde ja võrreldi tegelikku olukorda Eesti hariduse infosüsteemi (edaspidi *EHIS*) tehtud sissekannetega.

II. KOKKUVÕTE

- 2.1. HEV-õpilasena käsitletakse PGStis õpilast, kellele kooli tagatud üldine tugi ei ole andnud õpilase arenguks soovitud tulemusi ja kes sellest tulenevalt vajab koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel kas tõhustatud või erituge. Tõhustatud või eritoe raames võimaldatakse õpilasele ühe tugimeetmena õpet eriklassis.² Järelevalves olid vanemate pöördumistest tulenevalt vaatluse all vaid nende õpilaste õpe ja toetamine, kes õppisid või pidid õppima järelevalve ajal eriklassis.
- 2.2. Koolis õppis EHISe andmetel 21.02.2021 seisuga 36 tõhustatud ja erituge vajavat õpilast. Tugimeetmena õpet eriklassis vajas neist 27 õpilast. Kohapeal kontrollitud andmetel võimaldati õpet eriklassis 25 õpilasele, seega ei olnud see meede tagatud kõikidele õpilastele, kelle puhul nägi seda ette koolivälise nõustamismeeskonna soovitus. Samas oli kooli poolt eriklassi suunatud õppima ka õpilasi, kelle puhul puudus selleks alus.

---

¹ EraKS, § 1 lg 2².

² PGS, § 46 lg-d 6 ja 10.

- 2.3. Kooli õppe- ja kasvatustegevuse aluseks olev kooli õppekava ei ole kooskõlas kehtiva põhikooli riikliku õppekavaga. Samuti ei ole kooli õppekavas arvestatud lihtsustatud õppe õppekorraldusega, kuigi vajadus selleks on olemas. Sellest tulenevalt vajab kooli õppekava uuendamist.
- 2.4. Eriklassis õppivate õpilaste õppekorraldus ei lähtunud täielikult kooli ja õpilaste individuaalses õppekavas sätestatust. Näiteks ei olnud ühes eriklassis tagatud kooli tunnijaotusplaani täitmine.
- 2.5. Koolis on olemas HEV-õpilaste kohta nõutav dokumentatsioon – individuaalse arengu jälgimise kaardid, individuaalsed õppekavad, õpetaja töökavad ja käitumise tugikavad, kuid nimetatud dokumentide koostamisel esineb mitmeid puudujääke ja seetõttu ei selgu dokumentidest, kuidas toimub tegelikkuses erivajadustega laste arengu toetamine.
- 2.6. Koolis töötavad vastava erialase kvalifikatsiooniga eripedagoog, logopeed, eripedagoog-logopeed, sotsiaalpedagoog ja koolipsühholoog, kuid kõikidele õpilastele ettenähtud tugiteenused siiski tagatud ei olnud.
- 2.7. Kokku oli järelevalves vaatluse all 33 eriklassi õpilaste õpetamise ja toetamisega seotud õppe- ja kasvatustööd teinud töötajat, kellest õpetaja ülesandeid täitis 30. Vaatluse all olevatest õpetajatest vastas kvalifikatsioon nõuetele 16 töötajat (54,74%).

III. OLUKORRA KIRJELDUS

3.1. Õppekava vastavus nõuetele

Kooli õppekava kui õpingute alusdokument on kehtestatud 2019. aastal direktori käskkirjaga.³ Kooli õppekava üldosa on kooskõlas kehtiva riikliku õppekavaga, kuid selle juurde kuuluvad kuus ainekava vajavad uuendamist. Võõrkeelte, loodusõpetuse (III kooliastmes), keemia, muusika, käsitöö ja kodunduse ainekavad ei ole põhikooli riikliku õppekavaga kooskõlas.

EHISest nähtub, et üks õpilane vajab lihtsustatud õpet. Kooli õppekavast tulenevalt viiakse koolis õpet läbi vaid põhikooli riikliku õppekava alusel. Täiendavalt on kooli õppekavas välja toodud, et ka õpilastele koostatava individuaalse õppekava (edaspidi *IÕK*) aluseks on põhikooli riiklik õppekava. Järelevalve läbiviimise ajal lihtsustatud õpet konkreetse õpilase puhul koolis veel ei rakendatud, kuid sellest hoolimata peaks koolil olema valmisolek nimetatud individuaalsete erisuste tegemiseks. Sellest tulenevalt on oluline läbi mõelda, kooli õppekavas sätestada ja tagada, et õpilase õppe individualiseerimisel oleks vajadusel üheks aluseks põhikooli lihtsustatud riiklikus õppekavas sätestatu⁴.

Kooli direktor kinnitas⁵ 2014. aastal kooli õppekavast eraldiseisvana HEV-õpilaste õppekorralduse dokumendi, mis muutunud õigusaktide tõttu vajab uuendamist. Näiteks on selles viidatud ühe õpilase õpetamisele keskendatud õppe kui ühe tugimeetme rakendamisele ja koostööle alaealiste komisjoniga. Kumbagi enam sellisel kujul õigusaktide muudatuste tõttu ei eksisteeri. Nimetatud dokumendi § 8 viitab omakorda tugipersonali kodukorrale ja päevakavale, mis sama paragrahvi lõike 3 kohaselt peaks olema leitav kooli kodulehelt. Kooli koduleheküljel viidatud dokumente järelevalve ajal ei olnud. Eelnevalt tulenevalt nähtub, et dokumendi sisu on vananenud ja seda ei rakendata koolis enam sätestatud kujul.

³ Direktori 19.11.2019 käskkiri nr 1-5/2.

⁴ Vabariigi Valitsuse 16.12.2010. a määruse nr 182 „Põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava“ lisa 1 „Lihtsustatud õpe“.

⁵ Direktori 16.10.2014 käskkiri nr 12.

Selgitame, et õpilaste arengu ja õppimise toetamise ja hindamise korraldus, HEV-õpilaste õppekorralduse põhimõtted ja tugiteenuste rakendamise kord peaksid eelkõige olema kajastatud terviklikuna kooli õppekavas.⁶ Täiendavaid dokumente HEV-õpilaste õppekorralduse ja toetamise reguleerimiseks ei ole vajadust luua.

3.1.1. Ettepanek direktorile

Analüüsida kooli HEV-õpilaste õppekorraldust ja selle regulatsiooni ning kajastada seda vaid kooli õppekavas, et tagatud oleks selle terviklik käsitlus.

3.1.2. Ettekirjutused pidajale

3.1.2.1. Tagada kooli õppekava kooskõla Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ § 24 lõikes 7 kehtestatud vastavalt käesoleva õiendi punktis 3.1 toodud selgitustele. Täitmise tähtaeg: 01.09.2021.

3.1.2.2. Tagada kooli õppekava põhjal võimalus individuaalseks õppeks põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava alusel, lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 17 lõikest 1 ja Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ § 17 lõike 8 punktist 2. Täitmise tähtaeg: 01.09.2021.

3.2. Eriklasside moodustamine

Järelevalves vaadeldi, kas õpilastele, kes peaksid õppima eriklassis, on nimetatud tugimeede tagatud. Eriklassis õppimise aluseks on koolivälise nõustamismeeskonna vastav soovitus ja vanema nõusolek.⁷

Järelevalve ajal pidi koolivälise nõustamismeeskonna soovitude kohaselt õppima eriklassides kokku 27 õpilast. Koolis kohapeal vaadeldud andmetest ja kooli direktori edastatud dokumentidest nähtus, et eriklassis õppis järelevalve ajal 25 õpilast kaheksas klassikomplektis. Klassid on moodustatud lennupõhiselt vastavalt õpilaste vanusele.

- 1) 21 õpilast õppis eriklassis vastavalt koolivälise nõustamismeeskonna otsusele ja vanema nõusolekule.
- 2) Neli õpilast oli võetud direktori otsusel eriklassi õppima lapsevanema avalduse alusel ja ilma koolivälise nõustamismeeskonna vastava otsuseta.
- 3) Kolme õpilase puhul, kellele on koolivälise nõustamismeeskond soovitanud õpet eriklassis, on vanemad keeldunud õppes eriklassis. Kooli direktori selgituste kohaselt on ühel juhul vanem keeldunud, sest lapsele on tagatud piisav tugi tavaklassi tingimustes. Direktori kinnitusel on kõigile kolmele õpilasele tagatud täiendav tugi õpiabirühma või tugispetsialistide näol.
- 4) Omakorda veel kolm õpilast aga vajaksid tulenevalt koolivälise nõustamismeeskonna otsustest õpet eriklassis, kuid kool seda võimalust õpilastele ei taga, sest kooli direktori selgituse kohaselt pole selleks õpetajat. Tugispetsialistide ja HEVKO sõnul on neist kahe õpilase vanemad pöördunud uuesti koolivälise nõustamismeeskonna poole otsuse ümberaatamiseks. Tegemist on esimese klassi õpilastega.

Kooli tugispetsialistide selgituse kohaselt ei olnud algselt koolis ühtegi eriklassi, kuid tõhustatud ja erituge vajavate õpilaste arv on järjest kasvanud. Nende sõnul on vastavalt vajadusele kuulutatud välja ka konkursse vastavate õpetajate leidmiseks. Kooli pidaja 03.03.2021 saadetud õiendi ärakuulamise vastuskirjast nähtub, et kool on määranud õpilased eriklassi PGS § 26 lg 5 ja § 46 lg 10 alusel. Nendest sätetest tulenevalt ongi kool õpilased

⁶ Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ § 24 lg 6 p-d 5 ja 6.

⁷ PGS, § 46 lg 10, § 48 lg 1, § 49 lg 1 p 4 ja lg 2 p 2.

eriklassi määranud HEVKO esildise ja lapsevanemate nõusoleku alusel, milleks omakorda on pidaja sõnul suulise soovitusena andnud koolivälise nõustamismeeskonna juhtumihaldaja.

Selgitame, et vaid HEVKO esildise ja vanema nõusolekul õpilase eriklassi õppima määramiseks õigusaktidest tulenevalt siiski alust ei ole. Vastav soovitus õppeks eriklassis tehakse koolivälise nõustamismeeskonna poolt ja vaid juhul, kui seda meedet vajab õpilane kas oma püsiva õpiraskuse, psüühika- ja käitumishäire või muu tervises seisundi või puude tõttu tõhustatud toe raames või tulenevalt raskest ja püsivast psüühikahäirest, intellekti- või meelepuudest või liitpuudest eritoena.⁸ Kui koolivälise nõustamismeeskond ei ole tuvastanud vajadust õppeks eriklassis, siis järeldub sellest, et õpilane peaks õppimisega toime tulema muude tugiteenuste ja -meetmete toel tavaklassi juures. Kuna aga üldjuhul tehakse vastavad otsused erinevate hindamiste põhjal ja kaalutletult, siis on samavõrra oluline, et kui lapsele on vastav otsus juba väljastatud, siis seda ka järgitaks. Kui vanem keeldub tehtud otsuse rakendamisest, tuleks koostöös vanema, koolivälise nõustamismeeskonna ja vajadusel ka kohaliku omavalitsusega välja selgitada, kas ja mis mõju keeldumine lapsele avaldab ning millised oleksid alternatiivid.

3.2.1. Ettepanekud direktorile

3.2.1.1. Lähtuda eriklasside moodustamisel õigusaktides sätestatust⁹. Õpilase eriklassi suunamise aluseks on muu hulgas koolivälise nõustamismeeskonna soovitus, mis omakorda tugineb eelnevalt läbiviidud pedagoogilis-psühholoogilisele hindamisele ja spetsialistide uuringute tulemustele ning muule lapse kohta teada olevale asjakohasele informatsioonile.

3.2.1.2. Vanema keeldumisel koolivälise nõustamismeeskonna soovitus rakendamisest kaasata õpilasele sobilike õppes osalemise eelduste loomiseks koolivälise nõustamismeeskond ja vajaduse korral vastav kohaliku omavalitsuse üksus.

3.2.2. Ettekirjutus pidajale

Tagada kõikidele käesoleva õiendi punktis 3.2. nimetatud õpilastele tõhustatud või eritoe rakendamine vastavalt koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel, lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 48 lõikest 1 ning § 49 lõigetest 1 ja 2. Täitmise tähtaeg: 01.09.2021.

3.3. Eriklassis õppivate õpilaste õppekorralduse vastavus nõuetele

Järelevalves vaadeldi, kas eriklassides õppivate õpilaste õppekorraldus lähtub nii kooli kui ka õpilaste individuaalsetes õppekavades sätestatust. Vaatluse all olid eelkõige õpilaste õppekoormus, tunnijaotusplaani ja tunniplaani tulenevate tundide toimumine ja õppetöö planeerimine.

Koolis on moodustatud kaheksa eriklassi, milles õpib 25 õpilast. Järelevalves vaadeldud klassipäevikutest nähtus, et käesoleval õppeaastal on seitsmes eriklassis läbi viidud tundide maht kooskõlas kooli õppekava tunnijaotusplaani esitatuga. Ühes eriklassi klassikomplektis, milles õpivad koos arengutasemelt ja vanuse poolest erinevates klassides õppivad õpilased, peaksid nähtuma kooli tunnijaotusplaani kohaselt erisused õpilaste tunniplaanides ja tundide sisus, kuid neid järelevalvele esitatud klassipäevikute ega tunniplaani põhjal ei tuvastatud. Õpilastele oli koostatud ühesugune tunniplaan. Näiteks oleks pidanud ühel õpilasel tunnijaotusplaani kohaselt olema viis eesti keele tundi nädalas, teisel õpilasel aga kuus tundi nädalas. Klassipäevikust nähtus, et nädalas toimus kuus eesti keele tundi. Sarnaselt oleks

---

⁸ PGS, § 49 lg 1 p 4 ja lg 2 p 2.

⁹ PGS, § 26 lg 5, § 46 lg-d 10 ja 11, § 48 lg 1, § 49 lg 1 p 4 ja lg 2 p 2.

pidanud erineva ka loodusõpetuse tundide arv nädalas – ühel üks ja teisel õpilasel kaks tundi nädalas, kuid päeviku järgi toimus nii esimesel kui teisel trimestril kaks loodusõpetuse tundi nädalas. Ebakõlasid tundide arvudes ja tunniplaanides tuvastati veel kunstiõpetuses, tööõpetuses, kehalises kasvatuses. Ühele õpilasele on kooli õppekava kohaselt nähtud ette informaatika õpe, kuid seda ainet ta ei õpi. Samuti ei oleks sama õpilane enam pidanud õppima inimeseõpetust, kuid kooli päevikutest ja tunniplaanist nähtus, et ta seda siiski õpib. Õpilaste IÕK-des on küll välja toodud, et tehakse kohandusi teatud õppeainete õppekoormuses ja õppesisus, kuid millised need täpsemalt on, ei ole kajastatud.

Eelnevalt nähtub, et kuigi õpilaste individuaalsemaks toetamiseks on loodud väiksema koosseisuga eriklass, siis erinevate vanuste ja arengutasemega õpilaste koondamise tõttu samasse eriklassi ei ole tagatud kooli õppekavas esitatud tunniplaanide täitmine. Selgitame, et kool peab oma õppe- ja kasvatusgevuse läbiviimisel lähtuma kooli õppekavast. Õpilase kohustusliku õppeaine õppimisest vabastamise või selle asendamise otsuse saab teha vaid kooliväline nõustamismeeskond.¹⁰

Lisaks eelnevalt kirjeldatud nähtus eriklassi klassipäevikutest, et kuni oktoobri lõpuni olid enamike ainet klassipäevikutes tundide kanded ühesuguse sisuga, erisusi erineva vanuse ja arengutasemega õpilaste tundide sisudes päevikute põhjal ei nähtunud. Alates novembrist on hakatud eristama õpilastele õpetatavat. Samas ei andnud osade õppeainete päevikute sissekanded ülevaadet, mida tegelikkuses tunnis õpetati. Näiteks on tööõpetuse tundide sissekanded valdavalt ühetaolised: „lõimitud tund loodusõpetusega/ matemaatikaga/ eesti keelega“. Inimeseõpetuse puhul on esitatud vaid tunniteemad, kuid sisu neist ei nähtunud. Näiteks oli oktoobris mitme nädala jooksul tunniteemana käsitletud „Mina ja minapilt. Emotsioonid“. Milline oli tunni sisu või mida tundides tehti, päevikust ei selgunud.

Kooli õppekavast nähtub, et õpetajad koostavad kooli õppekava üldosa ja põhikooli riikliku õppekava alusel valdkonnapädevuste kujunemise põhimõtted, ainekavad ning töökavad. Eelnevalt kirjeldatud eriklassi klassipäevikute sissekandeid ja õpetaja koostatud töökavasid võrreldes nähtub, et nende sisu omavahel ei kattu. Näiteks mainitud „Minapildi ja emotsioonide“ teemat õpetaja 3. klassi inimeseõpetuse I poolaasta töökavas ei ole käsitletud. Teise näitena saab esile tuua eesti keele, kus klassipäevikust tulenevalt on septembrikuu jooksul tegeletud tähestiku ja häälikute õppimisega, kuid õpilastele koostatud töökavade põhjal oleks üks õpilane pidanud õppima lausete koostamist, teine õpilane aga lisaks häälikute teemale ka pealkirjade ja nimetuste teemasid.

Selgitame, et kui õpilasele koostatakse IÕK, mille juurde kuuluvad erinevate õppeainete õpetajate töökavad, siis viimaste näol on tegemist n-õ elava dokumendiga. Kui nähtub, et planeeritud õpe ei vasta õpilase arengutasemele ja on lapsele üle jõu käiv, tuleks õpetajal oma töökava muuta, et edaspidine õpe vastaks õpilase potentsiaalsele arengutasemele ja oleks õpilast arendav. Ka õigusaktis sätestatu näeb ette, et õpetaja peab jälgima õpilase arengut ja toimetulekut koolis ning vajadusel kohandama õpet õpilase individuaalsete vajaduste ja võimete järgi.¹¹ Õpilase IÕK-s on välja toodud, et õpetaja korrigeerib vastavalt vajadusele IÕK eesmärgi, õpitulemusi ja õppesisu, kuid käesoleval juhul seda pigem ei tehtud.

Sama eriklassi puhul nähtub järelevalves vaadeldud klassipäevikutest, et ühel õpilasel on kahes aines esimese trimestri enamik jooksvatest ja ka kokkuvõtivatest hinnetest negatiivsed. Näiteks

---

¹⁰ PGS, § 48 lg 1.

¹¹ PGS, § 37 lg 1.

ühes aines oli õpilane saanud tunnitöö eest hindeks „2“ ja sooritanud kaks päeva hiljem järeltöö, mille hindeks sai uuesti „2“. Ka vestlusest vanematega ilmsid ühe kitsaskohana kooli hindamispõhimõtted. Vanemad tõid näite, kus õpilasele oli antud tunnis iseseisev töö, millele oli välja toodud hindamisskaala, kus maksimaalsete punktide eest oli võimalik hindeks saada vaid „3“. Tööle välja toodud hindamisskaala alusel ei olnud õpilasel kõrgemaid hindeid võimalik saada. Vanemad tõid vestlusel täiendavalt esile, et klassipäevikutes puuduvad osadel hinnitel selgitused, mille eest need pandud on ja et täiendavaid konsultatsioone hinnete parandamiseks koolis toimunud ei ole.

Kooli pidaja selgitas 03.03.2021 saadetud ära kuulamise vastuskirjas, et näitena esile toodud töös olid iga ülesande juures välja toodud punktid, mida oli võimalik saada ning õpetaja oli töö parandamise järel kirjutanud tööle peale, mitu punkti oleks olnud tarvis rahuldava hinde saamiseks. Kooli pidaja küsis õiendi ära kuulamisel, kas ühe väidetava iseseisva tunnitöö kajastamine õiendis on asjakohane. Selgitame, et õiendites tuuakse tavapärast näiteid, käesoleval juhul kirjeldas see lapsevanemate poolt tõstatatud muret seoses hindamisega. Järelduste tegemisel ei lähtuta siiski ühest tööst, vaid järelevalves tuvastatust terviklikult.

Kooli õppekavast nähtub, et õpilase IÕK-s määratakse muu hulgas tulemuste hindamise ja kooli õppekava sisu ning tulemuste suhe. Samas ei ole seda võimalust negatiivsete trimestrihinnetega õpilase puhul IÕK-st nähtuvalt rakendatud. Kooli juhtkonna sõnul jälgitakse, milliseid hindeid õpilastele pannakse. Juhtkonna kinnitusel on koolis loodud järelevastamise süsteem ja õpilastele võimaldatakse käia konsultatsioonides. Kooli tugispetsialistide sõnul ei ole nemad otseselt klassipäevikutest jälginud, milliseid hindeid õpilased saavad, kuid käidud on tunde vaatlemas.

Järelevalves vaadeldi koolis kolme erineva õpetaja antud ainetundi erinevates eriklassides: I kooliastme eesti keel ja matemaatika ning II kooliastme eesti keel. Õppetundide vaatlemise eesmärk oli hinnata, kas tunnis jälgitakse õpilaste arengut ja toimetulekut ning kohandatakse õpet vastavalt õpilase individuaalsetele vajadustele ja võimetele. Tunde vaatlesid järelevalvesse kaasatud eksperdid koos kooli eripedagoogiga. Ekspertide hinnangu kohaselt olid kolm vaadeldud õppetundi kolmes erinevas eriklassis väga erineva tasemega – esimene vaadeldud tund vastas üldpedagoogika nõuetele, kuid väheseks jäi õpilaste individuaalsete iseärasustega arvestamine ja toetavate töövõtete kasutamine. Teine vaadeldud tund ei vastanud ekspertide hinnangul ka üldpedagoogika nõuetele, õpilase individuaalsete eripäradega ei arvestatud ja toetavaid töövõtteid ei kasutatud. Kolmandas tunnis kasutati sihipäraselt erimetoodilisi töövõtteid ja -vahendeid ning tund vastas kõikidele nõuetele tööks HEV-õpilastega eriklassis.

Kooli juhtkonna selgituse kohaselt on õppejuht käinud nii eespool kirjeldatud eriklassis kui ka teiste klasside tunde vaatlemas. Kaasatud on vaatlustesse olnud ka tugispetsialistid ja HEVKO. Sama kinnitasid ka tugispetsialistid, et nad on osalenud tunnivaatlustes ja andnud õpetajatele tagasisidet. Õpetajatelt on küsitud, millist tuge nad vajavad. Direktori sõnul panustab kooli juhtkond sellesse, et tagatud oleks väga hea koolimeeskond. Iganädalaselt toimuvad juhtkonna koosolekud, kus arutatakse erinevaid teemasid. Kooli juhtkond korraldab vastavaid koolitusi ja suunab kooli meeskonda koolitustele.

Järelevalve toob täiendavalt kooli dokumentide ja varasemate pöördumiste põhjal esile, et teatud juhtudel on kool märganud ja hinnanud, et mõnede õpilaste puhul ei anna käesoleval hetkel rakendatav tugi oodatud tulemusi ja vajalik oleks õpilase toe vajaduse väljaselgitamine ja võimalike hariduskorralduslike muutuste tegemine koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel. Näiteks on kool hinnanud, et üks õpilane võiks õppida põhikooli lihtsustatud

riikliku õppekava alusel lihtsustatud õppes, kuid seni pole vanem selleks väidetavalt kooliga koostööd teinud. Kooli juhtkonna kirjelduse kohaselt on kool omalt poolt taolistes olukordades pakkunud vanematele kohtumisi ja kokkulepete tegemist, kuid on juhtunud, et vanemad ei ole kooli kohale tulnud. Ka kooli tugispetsialistid töid esile, et kui mõni vanem on keeldunud koostööst lapse arengut toetava dokumendi koostamisel, on nad teinud selgitustööd ja püüdnud siiski lahendusi leida.

Selgitame, et õigusaktidest tulenevalt on vanem kohustatud looma koolikohustuslikule õpilasele õppes osalemise eeldused, tegema koostööd kooliga ja pöörduma kooli ettepanekul koolivälise nõustamismeeskonna poole. Kui vanem ei täida nimetatud kohustusi, on valla- või linnavalitsus kohustatud kasutusele võtma vajalikud meetmed lapse õiguste kaitsmiseks.¹² Taolistes keerulistes olukordades, mille lahendamisse on kaasatud kohalik omavalitsus, peab kool siiski kogu protsessi jooksul võimalikult palju õpilast õpetades lähtuma tema individuaalsetest vajadustest ja võimetest. Ühest küljest on küll õpilasel kohustus omandada kooli õppekavaga sätestatud taotletavad õpitulemused, kuid teisalt peab õpetaja jätkuvalt jälgima õpilase arengut ja kohandama õpet tema individuaalsete vajaduste ja võimete järgi. Sobivaimate õppekorralduslike meetmete rakendamise asumiseni peab õpilase õppetöö olema hoolikalt planeeritud. Eelkõige peab võimalikult toetava õppe tagamiseks olema kaasatud kooli eripedagoog, kelle ülesandeks on juhendada ja nõustada õpetajaid õpilase õppe planeerimisel ja läbiviimisel. Eesmärk on, et kuniks leitakse sobilik lahendus õpilase õppetöö edasiseks läbiviimiseks, ei jääks õpilane oma arengus oluliselt maha ega kaotaks pidevate negatiivsete hinnete tulemusel motivatsiooni koolis õppimiseks.

3.3.1. Ettepanekud direktorile

- 3.3.1.1. Jälgida, et koolis järgitaks kõikide õpetajate poolt kooli õppekavas või õpilase individuaalses õppekavas sätestatud hindamispõhimõtteid. Hindamine on õpilase jaoks kaalukate tagajärgedega protsess, millest tulenevalt peavad põhimõtted ja reeglid olema kõikide poolte jaoks läbipaistvad ja selged, sh peaks olema selgitatud, miks ja mille eest hindeid pannakse.
- 3.3.1.2. Kui individuaalse õppekava alusel õppiva õpilase õpe ei ole tema jaoks jõukohane ja kooli hinnangul oleks vajalik koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel ulatuslikumate tugimeetmete (nt õpitulemuste vähendamise või lihtsustatud õppe) rakendamine, kaaluda ka individualiseeritud hindamispõhimõtete (ajutist) rakendamist.
- 3.3.1.3. Dokumenteerida juhtkonna ja tugispetsialistide poolt läbi viidud tunnivaatlusi ja analüüsida poolaasta/õppeaasta lõpus kogutud infot, et oleks võimalik planeerida sisekoolitusi ja muid õpetajate arengut toetavaid tegevusi nendes valdkondades, mis analüüsi tulemusena osutuvad parendusvaldkondadeks. Tunnivaatlusi saab käsitleda osana sisehindamisest ning see on arvestatav abivahend personalivajaduse hindamisel, personali kaasamisel, toetamisel ja arendamisel. Tunnivaatluste abil saab hinnata ka kooli õppekava täitmist ning sobiva õpetamis- ja kasvatusmetoodika kasutamist.
- 3.3.1.4. Soovitav on rakendada eriklasside õppetöö planeerimisse ja läbiviimisesse suuremas mahus kooli tugispetsialiste, et toetada eripedagoogilise ettevalmistuseta õpetajate tööd. Samuti toetada õpetajaid töökavade koostamisel ja jooksvalt vastavalt vajadusele nende muutmisel.

---

¹² PGS, § 11 lg 1 p-d 1, 4 ja 6; § 11 lg 2.

3.3.2. Ettekirjutused pidajale

- 3.3.2.1. Tagada iga õpilase puhul kooli õppekavas sätestatud tunniarvotusplaani täitmine, lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 25 lõikest 1, Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ § 15 lõigetest 1 ja 3. Täitmise tähtaeg: alates õiendi teatavakstegemisest; tõendavate dokumentide esitamise tähtaeg 01.09.2021.
- 3.3.2.2. Tagada eriklassis, milles ilmnes, et õppetegevus ei lähtu üldpedagoogika nõuetest ja milles ei arvestata õpilase individuaalsete eripäradega, õpilaste individuaalsetest vajadustest lähtuv võimetekohane õpe ja vajalik tugi õpetajate, tugispetsialistide, abiõpetajate ja teiste spetsialistide koostöös, lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 46 lõikest 9. Täitmise tähtaeg: alates õiendi teatavakstegemisest; tõendavate dokumentide, sealhulgas vastavate spetsialistide poolt läbiviidud tunnivaatluste tulemuste esitamise tähtaeg 01.11.2021.
- 3.3.2.3. Tagada, et klassipäeviku täitmisel lähtutaks haridus- ja teadusministri 25.08.2010. a määruse nr 52 „Kooli õppe- ja kasvatusalastes kohustuslikes dokumentides esitatavad andmed ning dokumentide täitmise ja pidamise kord“ § 12 lõikes 4 kehtestatud vastavalt käesoleva õiendi punktis 3.3 toodud selgitustele. Täitmise tähtaeg: alates õiendi teatavakstegemisest; tõendavate dokumentide esitamise tähtaeg 01.11.2021.

3.4. Õpilase toetamise aluseks olevad kokkulepped ja plaanid

PGS näeb ette, et õpilase toe vajaduse väljaselgitamise tulemused, õpetajate tähelepanekud, tugispetsialistide ning koolivälise nõustamismeeskonna antud soovitusel, rakendatud teenused ja tugi ning hinnang nende tulemuslikkuse kohta kantakse õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardile (edaspidi *IAJK*).¹³ Lisaks sellele tuleb *IAJK*-l vormistada õpilase toetamisega seotud kokkulepped vanema ja kooli vahel. Kui õpilase õppekava või õppekorraldus erineb oluliselt klassi läbiviidavast õppes, koostatakse õpilasele tema vanemaid kaasates individuaalne õppekava.¹⁴ Järelevalves vaadeldi, kas eriklassis õppivatele õpilastele oli koostatud *IAJK* ja vajadusel *IÕK* ning kas ning kus kajastusid muudatuste ja kohanduste tegemiseks kokkulepped vanematega.

Kohapealse järelevalve ajal koolis dokumente kontrollides selgus, et kõikidele *EHIS*esse kantud eriklassis õppivatele õpilastele oli avatud ja enamikel juhtudel ka täidetud nende *IAJK*. Kaardid olid avatud e-keskkonnas *Stuudium*. Kooli tugimeeskonna ja õpetajate kirjelduse kohaselt avavad ja täidavad kaarte klassijuhatajad, tugispetsialistid täiendavaid neid. Tugispetsialistide sõnul vaadatakse kaartidele kantud info üle kaks korda õppeaastas ja jooksvalt arutatakse, kas midagi õpilase toetamises on vaja muuta või mitte. Nii õpetajate kui ka tugimeeskonna kinnitusel vanemad nende lapsi puudutavatele kaartidele vabalt ligi ei pääse, kuid kui vanemad küsivad, siis neid näidatakse neile.

Järelevalves ei leidnud tõendamist, et õpilaste *IAJK*-del oleks kajastatud vanemaga kokkuleppeid õpilase toetamiseks tehtavate muudatuste või kohanduste osas. Õpetajate selgituste kohaselt on nad vanematele tutvustanud, et selline kaart avatakse ja vanem annab selleks nõusoleku. Mõni õpetaja on tutvustanud kaardi olemasolu ka õpilase arenguvestlusel. Samas tunnistasid õpetajad, et kuigi üldiselt kaasatakse vanemaid dokumentide koostamisse, siis kokkuleppeid korrektselt koostatud ei ole. Kooli direktori selgituse kohaselt ei ole kõiki kokkuleppeid koostatud ühtsesse kohta, vaid need on pigem õpetajate e-postkastides,

¹³ PGS, § 46 lg 7.

¹⁴ PGS, § 18 lg 3; Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ § 17 lg d 7 ja 8.

Stuudiumi sõnumites, arenguvestluste ja/või ümarlaudade protokollides. Tema kinnitusel on kool järginud põhimõtet, et enne õpilasele tugiteenuseid ega -meetmeid ei pakuta, kui nõusolek selleks olemas on.

EHISE andmetel vajab 17 õpilast IÕK-d üksikutes ainetes ja neli õpilast IÕK-d kõikides ainetes. IÕK-le ei ole õigusaktidega kehtestatud kindlat vormi, kuid üldjuhul koosneb see üldosast ja sõltuvalt vajadusest õpetaja individuaalsetest töökavadest, kui õpilase õppekava või õppekorraldus erineb oluliselt klassi omast. Järelevalves vaadeldud dokumentidest nähtus, et eriklassi õpilastele olid õpetajad koostanud töökavad, kuid IÕK üldosa, millest nähtuks, milliseid erisusi õppes igale konkreetsele õpilasele võimaldatakse, oli koostatud ligi pooltele vaatluse all olevatest õpilastest. Õpetajate selgituse kohaselt koostavad IÕK töökavad õpetajad ja üldosad kas õpetajad ise või HEVKO. Kooli tugispetsialistide sõnul koostavad IÕK-d aga ainult õpetajad.

Järelevalves osalenud eksperdid andsid hinnangu kooli poolt koostatud IAJK-le ja IÕK-le ühe I kooliastme eriklassis õppiva õpilase näitel. Ekspertide hinnangul on õpilase IAJK väga raskesti jälgitav, kuna kaardile tehtud sissekanded on juhuslikud ja ei kajasta lapse arengut. Kaardil kajastatud punktide ja alapunktide pealkirjad ja sisu ei ole vastavuses. Näiteks punkti „Eelnev õpilugu (sh koolivalmidus)“ all on 3. klassi osas väljavõtted Stuudiumist lapsevanemale tundide õppesisu kohta ja üksikud hinnangud lapse tunnitööle. Punkti „Õpilase individuaalsuse märkamine ja esmane toetamine“ alapealkirja „Tunnetus- ja õpitegevus, õpioskused“ all on üldsõnaliselt kirjeldatud mõningaid õpioskusi, õpilase tunnetustegevuse ja vastava arengu kohta sissekanded puuduvad. Kaardil on kirjeldamata õpilase ainealased tugevad küljed ning arendamist vajavad valdkonnad õppeainete kaupa. Punkti „Tugispetsialistide uuringu/töö tulemused ja neist lähtuvad soovitusel“ alt ei ole võimalik leida tugispetsialistide poolt läbi viidud psühholoogilise, eripedagoogilise ja logopeedilise uuringu kokkuvõtteid, lapsega töötanud erinevad logopeedid on kirjeldanud oma tööd ja kasutatavaid töövõtteid. Seega ei nähtu ekspertide hinnangul ka uuringute tulemustest lähtuvaid hinnanguid ja soovitusi õpilase toetamiseks.

Õpilasele koostatud IÕK punktis „Individaalse õppekavaga määratakse õpilasele...“ on nimetatud õpilasele tehtavad erisused, mida kool rakendab kohandustena ja muudatustena. IÕK üldosast ei selgu, kuidas, missuguses mahus, mis põhjustel ja mille alusel muudatusi tehakse. Punktis „IÕK rakendamine“ puuduvad konkreetsete meetmete erisuste rakendamiseks. Näiteks IÕK üldosas ei kajastu õpilasega läbivalt kõikides ainetes tehtav arendustöö (tähelepanu, taju, mälu, peenmotoorika, õpioskuste ja kõne arendamine ning suhtlemis- ja käitumisoskuste kujundamine), samuti ei ole IÕK üldosas kirjeldatud õppeainete kaupa kohandusi õppes, mida konkreetse lapse puhul individuaalse arendustööga tehakse, et saavutada erinevate ainetes ainekavades esitatud pädevused. Individuaalne arendustöö ei kajastu ka õpetaja töökavas, samuti ei ole töökavva kirjutatud kognitiivsete protsesside arendamise võimalusi iga konkreetse teema juures ega ka õpioskuste kujundamise võimalusi, mis on oluline tööloik kõigi eriklassis õppivate õpilaste puhul (samal vastav märge IÕK üldosa punktis 3 on olemas). Vastavad tähelepanekud koostatavate töökavade kohta on osaliselt välja toodud ka käesoleva õiendi punktis 3.3.

Täiendavalt vaadeldi veel ühe tugimeetme – käitumise tugikava (edaspidi *KTK*) koostamist ja rakendamist. *KTK* on käitumiseriskustega laste toetamiseks mõeldud plaan, milles on seatud

eesmärgid igapäevases õpikeskkonnas toimetulekuks.¹⁵ EHISest nähtuvalt on koolis KTK koostatud neljale õpilasele. Täiendavalt vajab veel üks õpilane seda tugimeedet koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel, kuid seda talle koolis koostatud ei ole. Koolis kohapeal kontrollitud dokumentidest nähtus, et käitumise tugikava on käesoleval õppeaastal koostatud ühele õpilasele, teisele õpilasele oli see koostatud ja täiendatud viimati 2017/2018. õppeaastal. Teiste õpilaste puhul, kellele vastava meetme rakendamine EHISes märgitud oli, ei leidnud KTK olemasolu ega rakendamine tõendamist. Kooli tugimeeskonna sõnul ei näe nad, et õpilasele, kellele KTK soovitus on väljastatud koolivälise nõustamismeeskonna poolt, oleks vajalik KTK koostamine. Nende hinnangul ei ole eriklassis õppides õpilasele käitumist toetavat plaani vaja. Vestlusest vanematega nähtus, et KTK koostamise protsess koolis on kulgenud vaevaliselt ja probleeme on lapse positiivse käitumise märkamisega, mida võiks käitumisraskustega õpilaste puhul rohkem teha. Õpetajate selgituse kohaselt märkuste tegemise ja kiitmise kohta eraldi kokkuleppeid ei ole koolis tehtud, nende kogemuse kohaselt kajastatakse e-päevikus suuremaid kiituseid ja märkusi, väiksemad kiitused edastatakse õpilasele suuliselt. Järelevalves hindasid eksperdid ühte KTK-d. Nende hinnangul oli õpilasele koostatud käitumise tugikava nõuetekohaselt, see oli asjakohane ja ülevaatlik.

Toome hea praktikana esile õpetajate koostatud töökavad, mis peaaegu kõikide eriklassi õpilaste IAJK-de juurde lisatud olid. Õpetaja töökavad on olulised, sest võimaldavad planeerida, jälgida ja jooksvalt teha kohandusi õpilase õppetöös. Selgitame, et IAJK eesmärk on õpilase, tema toe vajaduse ja toetamise info ühtne ja terviklik koondamine. Kaardile kantud andmete põhjal peaks HEVKO koostöös õpetajate ja tugispetsialistidega hindama rakendatud toe mõju ning tegema ettepanekud edasiseks. Samuti on vajalik, et kaardil oleks kajastatud kokkulepped vanemaga õppetöö kohandamiseks või muutmiseks. Sarnaselt on oluline ka õpilasele koostatava IÖK puhul jälgida, et kui kool teeb õpilast õpetades muudatusi või kohandusi, oleksid need fikseeritud. Vanemaga koostöös planeeritud ja kokkulepitud tegevused, sh ka KTK rakendamisel, on aluseks tõhusamale õpilase toetamisele. Korrektselt ja terviklikult koostatud plaanid tagavad aga järjepideva ja kompaktse ülevaate lapse arengust ja toetamisest.

3.4.1. Ettepanekud direktorile

- 3.4.1.1. Tõhustada süsteemi rakendatud tugiteenuste ja -meetmete tulemuslikkuse järjepidevaks hindamiseks ning sellekohase info dokumenteerimiseks, et tagatud oleks terviklik ülevaade õpilaste toetamisest. Kaasata sellesse protsessi tugispetsialistid. Läbimõeldud tegevused, sh dokumenteerimise protsess õpilase toe vajaduse märkamisest toe pakkumiseni ja selle rakendamise hindamiseni, võimaldavad ka koolil efektiivsemalt tegutseda.
- 3.4.1.2. Võimaldada vanematele jooksvalt ligipääsu või teatud perioodidel tutvumist oma lapse individuaalse arengu jälgimise kaardi ja olemasolu korral individuaalse õppekavaga ning käitumise tugikavaga, et nad oleksid kursis oma lapse arenguga ja kooli poolt tehtavaga. Võimalusel arvestada vanemate tagasiside ja ettepanekutega.
- 3.4.1.3. Kui õpilasele koostatakse individuaalne õppekava, siis tagada ka õpilase toetamise üldiste põhimõtete kajastamine, et lisaks õpetajate töökavadele nähtuks, milliseid kohandusi ja muudatusi õpilase õppes tehakse. Üldiste põhimõtete puhul täpsustada, milles need seisnevad. Kui näiteks on välja toodud, et tehakse kohandusi õppekoormuses, siis tuua konkreetselt välja, milline on õpilase õppekoormus vastavates ainetes. Kui tehakse muudatusi õpilase õppesisus, siis tuua õpetaja töökavas

---

¹⁵ Jürjen, T. (2020). Käitumise tugikava koostamise ja rakendamise juhendmaterjal. Tartu: Tartu Ülikool.

välja, milliseid muudatusi võrreldes kooli ainekavadega tehti. Individuaalsetest õppekavadest peaks selguma, kuidas, mida, millal, mis tingimustel õpilane õpib.

3.4.2. Ettekirjutus pidajale

Lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 46 lõikest 7 ja Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 11 „Põhikooli riiklik õppekava“ § 17 lõikest 7 tagada õpilase individuaalse arengu toetamiseks kooli ja õpilase või piiratud teovõimega õpilase puhul vanema vaheliste kokkulepete vormistamine õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil. Täitmise tähtaeg: alates õiendi teatavakstegemisest; tõendavate dokumentide esitamise tähtaeg 01.11.2021.

3.5. Tugispetsialistide teenuse tagamine

Järelevalves vaadeldi, kas eriklassis õppivatele või seda vajavatele õpilastele on tagatud tugispetsialistide teenused vastavalt koolivälise nõustamismeeskonna soovitudele. EHISe andmetest tulenevalt töötavad koolis tugispetsialistidena logopeed, sotsiaalpedagoog, koolipsühholoog ja eripedagoog. Kvalifikatsioonid vastavad kehtestatud nõuetele¹⁶ logopeedil ja sotsiaalpedagoogil. Koolipsühholoogil puudub vastava eriala magistrikraad ja kutse. Järelevalve menetluse ajal naases töölt ajutiselt eemal olnud koolipsühholoog, kelle kvalifikatsioon vastab nõuetele. Tugispetsialistide kvalifikatsioonile vastavuse kohta antakse hinnang tulenevalt nende täpsustatud tööülesannetest käesoleva õiendi punktis 3.6.

EHISest nähtus, et vaatluse all olevast 32 õpilasest vajab koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel eripedagoogi tuge 28 õpilast, logopeedi tuge 19, sotsiaalpedagoogi tuge seitse ja koolipsühholoogi tuge 16 õpilast. Vähemalt üks õpilane vajab kõigi nelja spetsialisti tuge.

EHISe andmetel pakutakse koolis eripedagoogi tuge 22 õpilasele, kuid kooli poolt edastatud dokumentidest nähtuvalt käib eripedagoogi juures vaid kaks õpilast. Osade õpilaste puhul selgitas kooli direktor, et kuna kahes eriklassis (kus kokku õpib üheksa õpilast) on eripedagoogi ja logopeedi kvalifikatsiooniga õpetajad, saavad nemad vastavat tuge eesti keele tundide ajal. Logopeedi tuge saab kooli esitatud andmetel 17 õpilast, kuid EHISest nähtuvalt 18. Neist kahele õpilasele pakub logopeedilist tuge õpetaja, kel on tegelikkuses eripedagoogiline väljaõpe. Seitsmest õpilasest saab sotsiaalpedagoogi tuge järjepidevalt vaid üks õpilane. Teiste puhul on kooli direktor selgitanud, et nad saavad tuge vastavalt vajadusele. Koolipsühholoogi teenust saavad EHISe andmetel järjepidevalt 15 õpilast, kooli edastatud ülevaatest tulenevalt aga 10 õpilast. Kahe õpilase vanemad on koolipsühholoogi toest keeldunud ja kolm õpilast saavad tuge vastavalt vajadusele.

Kooli õpetajate hinnangul kõik eriklasside õpilased eraldi tugiteenuseid ei saa, sest mõned õpetajad on ise eripedagoogilise ettevalmistusega, millest tulenevalt saab õpilastele eripedagoogiline abi tagatud tundides. Selle kohta on õpetajate sõnul tehtud kokkulepe ka vanematega. Õpetajate kinnitusel tagatakse tunniväliselt õpilastele sotsiaalpedagoogi, psühholoogi ja logopeedi teenused. Kooli tugispetsialistid ja HEVKO toovad esile, et eripedagoogi ja logopeedi teenused kõikidele õpilastele kindlasti täismahus tagatud ei ole. Sotsiaalpedagoogi sõnul suhtleb ta aktiivselt igal ajal kõikidega ja koolipsühholoogi sõnul püüab ta samuti kõikidele teenust tagada. Kooli juhtkonna kinnitusel on eripedagoogi tugi tagatud nii paljudele kui võimalik, sh kõikidele nendele õpilastele, kellele on selleks vastav soovitus antud. Logopeedi teenust saavad juhtkonna sõnul kõik, kes vajavad, sh tavaklasside õpilased ja sotsiaalpedagoogi ning koolipsühholoogi teenus on juhtkonna sõnul võimaldatud

---

¹⁶ Haridus- ja teadusministri 29.08.2013. a määruse nr 30 „Direktori, õppealajuhataja, õpetajate ja tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded“ § 4.

samuti neile, kes seda vajavad. Kes ja millist tuge õpilastest vajab, on teada nii õpetajatel kui ka tugispetsialistidel. Ülevaate õpilaste toe vajadusest tagab HEVKO.

Eelnevalt tulenevalt nähtub, et olenemata kooli juhtkonna seisukohast ei ole kõikidele õpilastele tegelikkuses siiski tagatud tugispetsialistide teenused vastavalt nende vajadustele ja koolivälise nõustamismeeskonna soovitudele. Kooli edastatud ja EHISesse sisestatud andmed omavahel ei ühildu, millest tulenevalt ei ole kindlat ülevaadet, kes, millist tuge saab. Mitmetel juhtudel nähtub, et vanemad on andnud koolile nõusoleku, et koolis eraldi tugispetsialistide teenuseid lapsele ei osutata, sest laps saab neid teenuseid rehabilitatsiooniteenuste raames väljaspool kooli. Võimalikke lahendusi, kus vanem on keeldunud lapsele vajaliku toe saamisest koolis, oleme selgitanud käesoleva õiendi punktides 3.2. ja 3.3. Eelkõige tuleks aga tugiteenuste keeldumisel arvestada asjaoluga, et näiteks erituge vajavate õpilaste puhul on ette nähtud, et nii sotsiaal- kui ka haridusvaldkonna tugiteenused pakutaks lapsele lõimitult.¹⁷ See tähendab, et erinevates asutustes (koolis ja rehabilitatsioonikeskuses) pakutav tugi peaks üksteist täiendama, mitte asendama, millest tulenevalt ei ole korrektne küsida vanematelt nõusolekuid koolis tugiteenuste osutamata jätmiseks.

Samuti ei saa pidada korrektseks olukorda, kus kooliväline nõustamismeeskond on näinud ette lapsele tugispetsialisti toe, kuid kool pakub seda juhtumi- või vajaduspõhiselt. Üldjuhul nähtub iga teenuse puhul selle soovitatav maht õpilasele väljastatud soovitudest, millest tulenevalt on vajadus seega juba välja selgitatud ja kool seda täiendavalt omalt poolt enam hindama ei pea. Näiteks sotsiaalpedagoogi teenuse puhul selgitas kooli direktor, et tugispetsialist tegeleb juhtumipõhiselt, kuid vähemalt kolme õpilase puhul nähtusid koolivälise nõustamismeeskonna otsustest konkreetseid kordade arvud, kui palju nad peaksid sotsiaalpedagoogiga nädalas/kuus kohtuma. Selgitame, et tugispetsialistide teenus ei saa olla tagatud vaid juhtumipõhiselt, oodates, millal keegi spetsialisti poole pöördub või millal leiab aset järjekordne juhtum, vaid oluline roll on ka ennetavatel tegevustel, mida näevadki ette iganädalaste või -kuiste kohtumistena koolivälise nõustamismeeskonna soovitudes.

Täiendavalt toome esile, et on väga positiivne, kui eriklassi õpetajaks on eripedagoogiliste või logopeediliste kompetentsidega õpetaja, kuid hindama peab, kas koolivälise nõustamismeeskonna soovitudes ette nähtud eripedagoogi ja/või logopeedi tugi saab kaetud vaid ainetundide raames. Tavapärase eesti keele tunni raames on kesksel kohal eelkõige vastava aine õppimine, mida õpetaja võib küll edasi anda eripedagoogiliste meetodite ja võtete abil, kuid tugispetsialisti teenuse raames on oluline konkreetsete õpilaste arengu- ja õpioskustega tegelemine, nende kommunikatsioonivõime arendamine jmt aineteüleselt. Ka tuleks eristada, et eripedagoogide ja logopeedide väljaõpe on magistriõppe tasemel erinev ning sellest tulenevalt on erinevad ka nende kompetentsid ja ülesanded. Tugispetsialistide ülesandeid kirjeldab ja eristab haridus- ja teadusministri vastav määrus¹⁸.

3.5.1. Ettepanek direktorile

Jälgida, et koolipsühholoogi tuge vajavad õpilased oleksid järjepidevalt toetatud.

3.5.2. Ettekirjutused pidajale

3.5.2.1. Tagada Eesti hariduse infosüsteemis andmete esitamine ja nende õigsus, lähtudes Vabariigi Valitsuse 05.08.2004. a määruse nr 265 „Eesti hariduse infosüsteemi

---

¹⁷ PGS, § 49 lg 2.

¹⁸ Haridus- ja teadusministri 21.02.2018. a määrus nr 4 „Tugispetsialistide teenuse kirjeldus ja teenuse rakendamise kord“.

asutamine ning põhimäärus“ § 26 lõike 2 punktides 16, 40, 41, 71 ja § 30 lõikest 3. Täitmise tähtaeg: alates õiendi teatavakstegemisest, tõendavate dokumentide esitamise tähtaeg 01.04.2021.

- 3.5.2.2. Tagada õpilastele koolis tasuta eripedagoogi teenuse osutamine vastavalt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 37 lõigetele 2 ja 3 ning haridus- ja teadusministri 29.08.2013. a määruse nr 30 „Direktori, õppealajuhataja, õpetajate ja tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded“ § 4 lõikele 1. Täitmise tähtaeg: 01.09.2021.
- 3.5.2.3. Tagada õpilastele koolis tasuta logopeedi teenuse osutamine vastavalt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 37 lõigetele 2 ja 3 ning haridus- ja teadusministri 29.08.2013. a määruse nr 30 „Direktori, õppealajuhataja, õpetajate ja tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded“ § 4 lõikele 1. Täitmise tähtaeg: 01.09.2021.
- 3.5.2.4. Tagada õpilastele koolis tasuta sotsiaalpedagoogi teenuse osutamine vastavalt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 37 lõigetele 2 ja 3 ning haridus- ja teadusministri 29.08.2013. a määruse nr 30 „Direktori, õppealajuhataja, õpetajate ja tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded“ § 4 lõikele 3. Täitmise tähtaeg: 01.09.2021.

3.6. Õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsioon

Järelevalves kontrolliti eriklasside õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsioonile vastavust haridus- ja teadusministri määru¹⁹ sätestatule ning võrreldi EHISesse kantud andmete vastavust (väljavõte 21.01.2021) kvalifikatsiooni tõendavatele dokumentidele. Kokku oli järelevalves vaatluse all 33 eriklassi õpilaste õpetamise ja toetamisega seotud õppe- ja kasvatusala töötajat.

Kvalifikatsioon ei vasta kehtestatud nõuetele järgmistel töötajatel:

- 1) Koolipsühholoog (koormus 1,0) – puudub vastava eriala magistrikraad ja kutse, sõlmitud on tähtjaline tööleping.
- 2) Sotsiaalpedagoog (koormus 1,0), töötab lisaks II kooliastmes tähtjatu töölepinguga õpetajana (14 tundi nädalas, inimeseõpetus, loodusõpetus, õpiabirühm). Sotsiaalpedagoogina töötamiseks vastab kvalifikatsioon nõuetele, õpetajana töötamiseks on puudu õpetajakutse. EHISes on kvalifikatsioon märgitud vastavaks.
- 3) Eripedagoog (koormus 1,0), töölepingu kohaselt on tööle võetud eriklassi õpetaja/logopeed-eripedagoogina. Annab I kooliastmes õpetajana 16 tundi (klassiõpetaja). Sõlmitud on tähtjatu tööleping ja EHISes on märgitud kvalifikatsioon vastavaks. Õpetajana ja eripedagoogina töötamiseks puuduvad vastavad kutsed. Kvalifikatsioon vastab nõuetele logopeedina töötamiseks.
- 4) Õpetaja (muusika I ja III kooliastmes, koormus 1,0) – kvalifikatsioon õpetajana töötamiseks ei vasta nõuetele, sest puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse. Sõlmitud on tähtjaline tööleping.
- 5) Õpetaja (klassiõpetaja ja inglise keel I kooliaste, koormus 1,0) – kvalifikatsioon õpetajana töötamiseks ei vasta nõuetele, sest puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse. Sõlmitud on tähtjaline tööleping.
- 6) Õpetaja (käsitöö ja kodundus II kooliaste, koormus 0,47) – kvalifikatsioon õpetajana töötamiseks ei vasta nõuetele, sest puudub õpetajakutse. Sõlmitud on tähtjaline tööleping.
- 7) Õpetaja (informaatika, klassiõpetaja, logopeed, õpiabirühm, II kooliaste, koormus 1,0) – kvalifikatsioon õpetajana töötamiseks ei vasta nõuetele, sest puudub õpetajakutse.

---

¹⁹ Haridus- ja teadusministri 29.08.2013. a määrus nr 30 „Direktori, õppealajuhataja, õpetajate ja tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded“.

Sõlmitud on tähtajatu tööleping ja EHISes on märgitud kvalifikatsioon vastavaks. Kvalifikatsioon vastab nõuetele eripedagoogina töötamiseks.

- 8) Õpetaja (kehaline kasvatus I–III kooliaste, koormus 1,0) – kvalifikatsioon õpetajana töötamiseks ei vasta nõuetele, sest puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse. Sõlmitud on tähtajaline tööleping.
- 9) Õpetaja (klassiõpetaja, õpiabirühm, I kooliaste, koormus 1,0) – kvalifikatsioon õpetajana töötamiseks ei vasta nõuetele, sest puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse. Sõlmitud on tähtajaline tööleping.
- 10) Õpetaja (inglise keel I kooliaste, koormus 0,62) – kvalifikatsioon õpetajana töötamiseks ei vasta nõuetele, sest puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse. Sõlmitud on tähtajaline tööleping.
- 11) Õpetaja (klassiõpetaja I kooliastmes, õpiabirühm II kooliastmes, koormus 1,0) – kvalifikatsioon õpetajana töötamiseks ei vasta nõuetele, sest puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse. Sõlmitud on tähtajaline tööleping.
- 12) Õpetaja (kehaline kasvatus I kooliaste, koormus 0,67) – kvalifikatsioon õpetajana töötamiseks ei vasta nõuetele, sest puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse. Sõlmitud on tähtajatu tööleping ja EHISes on kvalifikatsioon märgitud vastavaks.
- 13) Õpetaja (eesti keel ja kunst II kooliaste, klassiõpetaja III kooliaste, koormus 1,0) – III kooliastmes ja aineõpetajana töötamiseks ei vasta kvalifikatsioon nõuetele, puudub õpetajakutse. Õpetajaga on sõlmitud tähtajatu tööleping ja EHISes on märgitud kvalifikatsioon vastavaks. Kvalifikatsioon vastab nõuetele I ja II kooliastmes klassiõpetajana töötamiseks.
- 14) Õpetaja (kehaline kasvatus I–III kooliaste, koormus 1,0) – kvalifikatsioon õpetajana töötamiseks ei vasta nõuetele, sest puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse. Sõlmitud on tähtajaline tööleping.

Koolis töötas järelevalve ajal 33 eriklassi õpilaste õpetamise ja toetamisega seotud õppe- ja kasvatusala töötajat, neist õpetajana 30 isikut. Õpetajatest ei vastanud kvalifikatsioon nõuetele 14-l. Üheksal õpetajal puuduvad nii magistrikraad kui ka õpetajakutse, viiel õpetajal puudub õpetajakutse. Vaatluse all oleva 30 õpetaja ametikohad, millele on kehtestatud kvalifikatsiooninõuded, moodustavad kokku koormuse 28,19. Sellest 8,29 (29,41%) ametikohta on täidetud õpetajatega, kellel puudub nii magistrikraad kui ka õpetajakutse. Need õpetajad, kel on puudu vaid õpetajakutse, moodustavad kokku 4,47 ametikohta (15,86%).

PGSi kohaselt²⁰ võib direktor sõlmida tähtajalise töölepingu kuni üheks aastaks isikuga, kellel on vähemalt keskharidus ning kelle kvalifikatsioon ja pedagoogiline kompetentsus on piisavad, et tagada kooli õppekavas määratud õpieesmärkide täitmine ning õpitulemuste saavutamine. Sama paragrahvi²¹ kohaselt peab koolis töötavate kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate arv nende läbiviidava õppe- ja kasvatusgevuse mahust lähtuvalt olema piisav, et tagada kooli õppekavas määratud õpieesmärkide täitmine ning õpitulemuste saavutamine. Õppeasutuse juht peab tegema kõik endast objektiivselt sõltuva, et täita õpetajate ametikohad kvalifikatsiooninõuetele vastavate isikutega. Õpetajaga, kelle kvalifikatsioon nõuetele ei vasta, saab PGSi alusel sõlmida tähtajalise töölepingu tingimusel, et õpetaja vaba ametikoha täitmiseks korraldatud konkursil ei leita kvalifikatsiooninõuetele vastavat õpetajat. Kooli direktori kinnitusel korraldab ta kvalifikatsioonile vastavate õpetajate leidmiseks konkursse, juhtkonna poolt korraldatakse vastavaid koolitusi või suunatakse kooli meeskonda erinevatele koolitustele, et tagatud oleks kvalifikatsioonile vastavate õpetajate olemasolu.

---

²⁰ PGS, § 74 lg 7.

²¹ PGS, § 74 lg 9.

Järelevalves nähtus, et mitmed tugispetsialistid töötasid ühtlasi ka õpetajatena. Kooli direktori selgituse kohaselt on kool õpetajate soove arvestanud ja tulnud neile vastu olukordades, kui nad ei ole soovinud töötada vaid tugispetsialistina. Selgitame, et õpetajatele ja tugispetsialistidele on kehtestatud erinevad kvalifikatsiooninõuded, millest tulenevalt ei vasta üldjuhul tugispetsialistide kvalifikatsioon õpetaja omale ja vastupidi. Taolises olukorras on korrektne toimetada eelkõige eelmises lõigus kirjeldatu alusel. Samuti toome esile, et kui õpetajatega, kelle kvalifikatsioon ei vasta nõuetele, saab sõlmida aastase töölepingu, siis tugispetsialistidega tähtajalist töölepingut sõlmida põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest tulenevalt alust ei ole.²² Tähtajalise töölepingu sõlmimise alused saavad tulla töölepingu seaduse §-st 9, mille kohaselt on põhjendatud tähtajalise töölepingu sõlmimine ajutiselt äraoleva töötaja asendamise ajaks või kui seda õigustab töö ajutine iseloom. Kooli pidaja kinnitas 03.03.2021 õiendi ärakuulamisel, et kooli tugispetsialistiga oli sõlmitud tähtajaline tööleping ajutiselt äraoleva töötaja asendamiseks.

Täiendavalt toome esile, et järelevalves nähtusid erinevused EHISe andmetes ja töötajate töölepingutes. Näiteks on EHISesse sisestatud eripedagoogiga sõlmitud tegelikkuses tööleping eriklassi õpetaja/logopeed-eripedagoogina töötamiseks, kahe EHISesse kantud õpetajaga on tööleping sõlmitud aga eriklassi õpetaja/eripedagoogina. Selgitame, et registrisse kantud andmete õigsuse eest vastutab andmete esitaja. Andmete kandmise alusdokumentideks on muu hulgas isikutega sõlmitud töölepingud.²³ Kuna mõnel juhul ei olnud tegelik olukord ei EHISesse kantud andmete ega alusdokumentidega omavahelises kooskõlas, tuleb nii andmed kui ka nende aluseks olevad alusdokumendid tegeliku olukorraga omavahelisse vastavusse viia.

3.6.1. Ettepanekud direktorile

- 3.6.1.1. Kaaluda vastava väljaõppega tugispetsialistidele erialaste tööülesannete täitmise võimaldamine. Ametikohtade ja tööülesannete jagamine vastavalt töötajate omandatud erialadele võiks aidata katta ka õpilaste tugiteenuste vajaduse.
- 3.6.1.2. Leppida õpetajatega kokku tegevuskava õpetajakutse taotlemiseks. Koolijuhil ja pidajal soovitame toetada ja motiveerida õpetajaid õpetajakutse taotlemisel.
- 3.6.1.3. Hinnata kvalifikatsiooninõuetele mittevastavate õpetajate kvalifikatsiooni ja pedagoogilise kompetentsuse piisavust ning pakkuda õpetajatele vajalikku koolitust, tuge ja nõustamist, et tagada kooli õppekavas määratud õpieesmärkide täitmine ning õpitulemuste saavutamine.
- 3.6.1.4. Viia vastavusse töötajate töölepingud EHISesse kantud andmetega.

3.6.2. Ettekirjutused pidajale

- 3.6.2.1. Tagada Eesti hariduse infosüsteemi kantud andmete õigsus, lähtudes Vabariigi Valitsuse 05.08.2004. a määruse nr 265 „Eesti hariduse infosüsteemi asutamine ning põhimäärus“ § 6 lõikes 2, § 22 lõigetes 2 ja 3 sätestatust vastavalt käesoleva õiendi punktis 3.6. toodud selgitustele. Täitmise tähtaeg: alates õiendi teatavaks tegemisest, tõendavate dokumentide esitamise tähtaeg 01.04.2021.
- 3.6.2.2. Tagamaks koolis töötavate õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsiooni vastavus põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 74 lõigetes 6, 7 ja 9 esitatud nõuetele, korraldada avalikud konkursid nendele õppe- ja kasvatusala töötajate ametikohtadele, kellel on

---

²² PGS, § 74 lg-d 7 ja 9.

²³ Vabariigi Valitsuse 05.08.2004. a määrus nr 265 „Eesti hariduse infosüsteemi asutamine ning põhimäärus“, § 6 lg 1, § 20 lg 1 p 2.

olemas nõutav tasemeharidus, kuid puudub õpetajakutse, juhul, kui töötajale ei ole omistatud õpetajakutset hiljemalt 01.09.2022. Täitmise tähtaeg: 01.09.2022.

- 3.6.2.3. Tagamaks koolis töötavate õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsiooni vastavus põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 74 lõigetes 6, 7 ja 9 esitatud nõuetele, korraldada avalikud konkursid nendele õppe- ja kasvatusala töötajate ametikohtadele, kellel puudub magistrikraad, kuid kes õiendi teatavaks tegemise ajal on seda omandamas, juhul, kui magistrikraadi ei ole omandatud hiljemalt 01.09.2022. Täitmise tähtaeg: 01.09.2022.
- 3.6.2.4. Tagamaks koolis töötavate õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsiooni vastavus põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 74 lõigetes 6, 7 ja 9 esitatud nõuetele, korraldada avalikud konkursid nendele õppe- ja kasvatusala töötajate ametikohtadele, kellel puudub magistrikraad ja kes ei ole asunud seda omandama. Täitmise tähtaeg: 01.09.2021.